

**ПОЛТАВСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА**

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**78-Ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРОФЕСОРІВ, ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ
ПРАЦІВНИКІВ, АСПІРАНТІВ ТА
СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

І ТОМ

**15 – 22 травня 2026 року
Полтава**

ПРОЯВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА КОЛЕКТИВНОГО ТИПІВ КУЛЬТУР У ФОЛЬКЛОРНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК)

Народна казка є фундаментальним кодом культури, в якому закладено ціннісні орієнтири етносу. Відповідно до концепції Г.Гофстеде, поділ культур на індивідуалістичні та колективістські залишається одним із найважливіших критеріїв диференціації громадянськості. У контексті сучасних лінгвокультурологічних студій особлива увага приділяється тому, як ці типи культур транслуються через наративні структури фольклору.

Так, українська народна казка традиційно демонструє риси колективістської культури, де виживання та успіх героя часто залежать від його зв'язку з батьківщиною, громадою чи природою. У працях О.Колінко зазначається, що в українському фольклорі герой рідко діє самотужки [1, с. 37]. Його сила – у здатності домовитися, виявити емпатію та отримати допомогу від «чудових помічників» (тварин, сил природи). Це відображає концепцію «я-ідентичності». Як стверджує М.Лисенко у дослідженні лінгвоментальних маркерів, українська казка (наприклад, «Ріпка», «Рукавичка») підкреслює ідею солідарності: успіх є наслідком синергії, а не особистого тріумфу [2, с.82].

Англійська фольклорна традиція, навпаки, є яскравим прикладом індивідуального типу культури. Дослідник J.Richards у своїй праці про британські наративні моделі зазначає, що англійський герой (як-от Джек із казки «Джек і бобове дерево») часто діє всупереч обставинам, покладаючись лише на власну кмітливість та зухвалість [7, с.116]. Його мета – особисте збагачення чи соціальне сходження. Згідно з розвідками М. Thompson, в англійських казках чітко простежується акцент на індивідуальній ініціативі [8, с.95]. Герой не чекає на схвалення громади, а вибудовує власну стратегію успіху, що корелює з протестантською етикою та цінностями незалежності.

На основі аналізу праць Т. Пахомової [3, с.178] та S. Green [5, с.210] можна вибудувати таку порівняльну характеристику цінностей (див. Таблиця 1).

Таблиця 1. Порівняльна характеристика цінностей у казках

Параметр порівняння	Українська казка (Колективізм)	Англійська казка (Індивідуалізм)
Мотивація героя	Спасіння батьківщини, відновлення	Особистий успіх, пошук

Параметр порівняння	Українська казка (Колективізм)	Англійська казка (Індивідуалізм)
	справедливості	пригод, вигода
Шлях до мети	Через терпіння, допомогу іншим, магічне сприяння	Через хитрість, особисті навички, ризик
Ставлення до «іншого»	Співпраця та взаємодопомога	Конкуренція чи використання як ресурсу

Сучасна українська дослідниця В. Титаренко наголошує, що у сучасних інтерпретаціях українських казок спостерігається спрямування у бік індивідуалізму, проте базовий фольклорний пласт залишається вірним ідеї «спільноти» [4, с.53]. У той час як англомовний дискурс, за спостереженнями R. Miller [6, с.117], продовжує культивувати образ людини, яка сама себе створила («self-made man»), навіть у дитячій літературі, що базується на фольклорних мотивах.

Підсумовуючи наші дослідження, можна стверджувати, що українські казки тяжіють до колективного типу культури, де ключовими цінностями є афективні зв'язки та групова солідарність. Англійські казки ж натомість репрезентують індивідуалістичний тип, де домінують раціональність, особиста автономія та прагматизм. Вивчення цих відмінностей є важливим для розуміння міжкультурної комунікації у сучасному глобалізованому світі.

Література:

1. Колінько О. П. Архетипна структура української казки: лінгвокультурологічний аспект. Київ: Наукова думка, 2021. 245 с.
2. Лисенко Н. В. Еволюція моральних цінностей у народному наративі: від фольклору до медіа. Одеса: Гельветіка, 2023. 190 с.
3. Пахомова Т. І. Компаративна лінгвокультурологія: Україна vs Захід. Запоріжжя, 2020. 254 с.
4. Титаренко В. М. Трансформація етнокультурних кодів у українському фольклорі XXI століття. Львів: Світ, 2025. 210 с.
5. Green S. *The Roots of Autonomy: Individualism in British Folktales*. Cambridge University Press, 2023. 312 p.
6. Miller R. *Narrative Patterns and Cultural Values*. London: Routledge, 2021. 238 p.
7. Richards J. *Folklore and the Modern Mind: European Perspectives*. Academic Press, 2022. 346 p.
8. Thompson M. *Individualism in Northern European Folklore: A Comparative Study*. Oxford University Press, 2024. 280 p.